

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

КРИОТЕРАПИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІНЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУЖАРИЯЛАНДЫ
08.01.2021СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/88537/>

Мектеп жасына дейінгі оқыту тілі орыс тілінде жүретін топтарға қазақ тілі өте қиын тіл болып есептеледі. Себебі өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін меңгеру оңай емес. Қазіргі таңда балалар да кез келген нәрсеге қызыға бермейді. Сол себепті, 2017-2020 аралығында МКҚК №17 «Шұғыла» МДҰ базасында әдіскер Ахметова Гаухар Койлыбаевнаның қолдауымен «Қазақ тілін криотерапия элементтері арқылы оқытудың маңызы» атты эксперименттік алаң ашылып, біраз нәтижеге қол жеткіздік. Бірінші жыл дайындық этапынан өткеннен кейін, мектеп жасына дейінгі балалар екі жыл қатарынан қазақ тілін криотерапия элементтері арқылы оқып шықты. Қазақ тілінде мұзбен ойнатылатын ойындарды ұйымдастырып қолдандым. Жеткен жетістігіміз балалардың қазақ тіліне деген қызығушылығы артты, екіншіден орыс және өзге ұлт өкілдерінің балалары қазақ ауыз әдебиетімен сусынданды. Жаңылтпаштарды жаңылмай айтып, жұмбақтарды жақсы шешіп бір шама халықаралық деңгейдегі жарыстарға қатысты. «Талантты жұлдыздар» байқауынан Симинович Глеб Шәкәрімнің «Адамдық борышың» өлеңін мәнерлеп жатқа айтып жүлделі бірінші орын алды.

Балалардың қазақ тіліне деген қызығушылығын арттырған Криотерапия жайлы және оның ұшаң теңіз пайдасы жөнінде тоқталып өтсем.. Криотерапия ол өз көрсеткіштері мен пайдалануға арнайы шектеулері бар технология түрі. Мен өз ұйымдастырылған оқу қызметінде тек элементтерін ғана пайдаландым. Логопедияда кез келген әдістемелер пациентке зиян келтірмеу үшін жеке тағайындалады. Дәрігер криотерапияны қолдану кезіндегі көрсеткіштер мен шектеулерді міндетті түрде ескереді. Әдістеме балалардың церебральды сал ауруы, Даун синдромы, аутизм, стресстік жағдайлар аясында сөйлеу дамуының кідіруі кезінде көрсетілген. Емдеуді бас миының гипоксикалық зақымдануы, гиперактивтілік синдромы, қатты тітіркендіргіш, неврозға ұқсас жай-күйлері бар емделушілерде қолданады. Терапияны балалардың жалпы дамуы үшін балабақшалар мен мектептерде тәжірибеленеді. Криотерапияның мақсаты: қол моторикасын ынталандыру, сөйлеу қызметін жақсарту, әлеуметтік бейімделу (ДЦП, аутизм, Даун синдромы кезінде). Криотерапия өте жоғары тиімділікке ие. Емдеу үшін үйде

физиотерапияны жеңілдететін арнайы құрылғылар қажет емес. Балалардағы криотерапия арқылы сөйлеу айқындылығы дұрысталады, сөздік қорлары артады, ақпаратты есте сақтау қабілеттері жақсарады. Балаларға мұзбен бірге топтық ойындар ұсынылады. Балалар үстел басында тұр. Үстелге үлкен текше мұз текшелері қойылды. Балалар қолдарын ыдысқа 7-20 секундқа түсіреді. Осыдан кейін қолдар ыдыстан шығарылып, жылыту төсемімен немесе жылы сумен жылытылады. Бұл әдіс қатаюға қатысты. Қолдар сәл қызғаннан кейін, балалар оларды қайтадан мұзға түсіреді. Шамамен 3 тәсіл жасау қажет. Мұндай ойыннан кейін саусақпен массаж жасауға немесе гимнастика жасауға болады. Логопедияда криотерапияны тағайындауға шектеу қай кезде қойылады: Эпилептикалық синдромның болуы. Миопатия. Суықтың төзімсіздігі. Гипертермиялық жағдай (субфебрилитет, температура 38°C артық). Созылмалы патологиялардың өршуі. Жұқпалы аурулар (вирусты, бактериялық). «Криотерапия немесе мұзбен ойнатылатын қызықты ойындар» Мастер-класс» Мақсаты: педагогтарды баланың ұсақ моторикасын дамытудың дәстүрлі емес әдістемесімен таныстыру – «криотерапия». Міндеттер: дәстүрлі емес әдістеме – «криотерапия» көмегімен ұсақ моториканы дамыту бойынша жұмыс тәжірибесін беру»; Мастер-класқа қатысушылармен бірлесіп криотерапия элементтерін пайдалана отырып, ұсақ моториканы дамыту бойынша іс-қимылдар мен жұмыс тәсілдерінің бірізділігін пысықтау; Мастер-класс қатысушыларының өз кәсіби шеберлігінің рефлексиясын жүзеге асыру.

Қайырлы күн, құрметті әріптестер! Бүгін Мен сіздердің назарларыңызға «Криотерапия немесе мұзбен ойнатылатын қызықты ойындар» тақырыбына мастер – класс ұсынамын. Менің өз білімін жетілдіру тақырыбы «Мектепке дейінгі жастағы балалардың ұсақ моторикасын әртүрлі қызмет түрлері арқылы дамыту». Шағын моториканы дамытудың дәстүрлі әдістері көп. Шағын моториканы дамытудың бұл әдістері педагогикалық әдебиетте кеңінен зерделеніп, тәжірибеде қолданылады. Мен оларды белсенді қолданамын. Мен үшін дәстүрлі емес әдістерге назар аудару қызықты болды, ұсақ моториканы дамытудың аз таралған әдістері бар. Бүгін мен сіздерді ұсақ моториканы дамытудың дәстүрлі емес әдістерінің бірімен таныстым. Бұл криотерапия. Криотерапия (латын тілінен «крио» — суық және «терапия» — емдеу, әсер ету). Криотерапия немесе контрасты терапия-мұзбен ойындарды қолданудан тұратын заманауи дәстүрлі емес әдістемелердің бірі. Әсер суық пен жылудың саусақтардың жүйкесіне ауыспалы әсеріне негізделген. Суықтан бұлшықеттердің қысқаруы, ал жылудан – босаңсу пайда болады. Ұсақ бұлшық етінің жиырылу қабілеті артады. Қол саусақтарының қозғалысы үлкен көлемде қалыптасады, бас миының қабығына бағытталған сигналдар беріледі, соның салдарынан қозғалыс аймағы жақсы дамиды. Осының барлығы қол саусақтарының жұқа қимылдарын жетілдіруге ықпал етеді, ұсақ моториканы белсендіруге алып келеді, соның салдарынан сөйлеу дамыту процесін жақсартады. Криотерапия тәсілдерін қолдану кезінде қарсы көрсетілімдер туралы да есте сақтау қажет. Эписиндрі бар, миопатиясы бар балалармен криотерапия жүргізуге болмайды; ұзақ және жиі ауыратын балалармен

криотерапияны сақтықпен қолдануға болмайды. Криотерапия процедураға жоғары жеке сезімталдық кезінде қолдануға болмайды (суықтың төзімсіздігі). Әдетте мұзбен ойнау балаларға өте ұнайды, бірақ кейде ата-аналардан қауіп туғызады. Сондықтан осы әдістемені пайдаланар алдында баланың ата-анасымен әңгімелесіп, оларға процедураның мәні, оны өткізу ережелері, күтілетін әсері туралы айтып берген жөн. Криотерапия жүргізу арнайы жабдықты қажет етпейді. Оны жүргізу үшін алдын ала «шашкаларда» немесе шоколад кәмпиттерінен тұғырларда дайындайтын Мұз кесектері қажет.

Криотерапия үш кезеңде жүргізіледі. Құрметті әріптестер, сізге криотерапия кезеңдерін тәжірибеде қайталауды ұсынамын.

1 кезең криоконтраст (суық пен жылудың мезгілдік әсері) Қатысушыларға мұздар таратылады. Әрбір қолыңызда мұз бар, біз оны 5-10 секунд ішінде қолымызда алып тастау керек (табақшаның үстінде). Сіз түсінгеніңіздей, балалармен бірге біз бұл уақытты санай алмаймыз, сондықтан біз бір мезгілде қандай да бір өлең мәтінін ойнаймыз. Мысалы: «Зығыр қатты сығып, алақанды ауыстырамын» және т.б.

Енді біз қолымызды жылытуымыз керек. Балалар оны ыстық суы бар пластик бөтелкелерге немесе жылы суы бар жамбасқа жасайды. Баланың қылқаламына толық тию үшін ыдыстың пішіні мен өлшемі болуы маңызды. Мұндай рәсім үш рет қайталанады, өйткені біздің алдымызда тек қана таныстыру мақсаты тұр, біз бұл тізбекті үш рет қайталамаймыз, бірден келесі кезеңге өтеміз.

2 кезең-саусақты гимнастика. Үш рет криоконтрасттан кейін оң және сол қолдың әрбір саусағымен созу жүргізіледі. Бұл элемент мидың ойлау аймағымен байланысты және оның белсендірілуі мектепке дейінгі баланың ойлау әрекетіне тікелей әсер етеді.

3 кезең – тактильді сезгіштікті дамыту-шишкаралдың, шариктердің, щеткалардың көмегімен қолды уқалау, түрлі фактурадағы заттарды үтіктеу Классикалық орындауында, криотерапия әсер ету уақытын 10-нан 60 секундқа дейін біртіндеп арттыра отырып, мұз текшелермен қарапайым манипуляцияларды болжайды. Балаларды қызықтыруы, сондай-ақ Мұзбен жұмыс істей отырып, оқыту функциясы жүзеге асырылуы үшін, мен ойындарды таңдап, оларды ұзақтық дәрежесіне қарай бөлдім. Ойын «ойыншық алу» Мұз ұсақ ойыншықтармен бірге үлкен ыдысқа құйылады. Бала қолын ыдысқа салып, мұз кесектерін басып алады, онда жасырылған ойыншықтарды немесе әріптерді 5-10 секунд бойы іздейді. Содан кейін қолды сүртеді және жылытады. Криоконтраст 3 рет жүргізіледі. «Түсі бойынша ажырат ойыны» Дайындалған суреттерге балалар мұз кесектерін түстері бойынша орналастырады. (10-15 секунд). Ойын барысында түстердің білімін бекітуге болады. Сол қолмен жұмыс істеуге тырысыңыз. Ойын: «Мұзда сурет саламыз» Балалар үшін өте қызықты және ерекше сабақ-түрлі-түсті мұздықтармен сурет салу. Түрлі-түсті мұзды жасау үшін

тағамдық бояғыштарды, қарапайым бояуларды және тіпті борларды қолдануға болады (оларды ұнтақ етіп тастаңыз және сумен араластырыңыз). Сурет салу үшін қағазды оңай таңдау керек. Мұз еріп, із қалдыра бастайды, сізде мұз бейнесі болады, ал балаларға мұз мұз айдындарымен бояу үшін қарапайым заттарды ұсынуға болады.

Қорытындылай келе, мұзбен ойнау балалардың көңіл-күйін көтереді, көптеген эмоционалдық жарқын әсер береді деп айтқым келеді. Балаларда қол саусақтарының қозғалысы айтарлықтай жақсарады, соның салдарынан сөйлеудің дамуы ынталандырылады. Криотерапия әдісі балалардың зияткерлік саласын дамытуға ықпал етеді, сондай-ақ ағзаның сауығыуы болады.

Рефлексия Мен сізге 10 балдық шкала бойынша бағалауды ұсынамын: жұмыстың осы әдісін қолданудағы ұйымдастырушылық қиындықтар – мұз дайындау, сақтау, балалардың кіммен пайдалану) — бұл санды есте сақтаңыз;

енді оң әсерді бағалаңыз: балалардың эмоциялары, жұмыста осы әдісті қолданудың вариативтілігі.

Салыстырыңыз, осы екі Сан. Бірінші Сан көп болған кезле қолды көтеріңіз. Егер Менің идеяларым қызықты болса, және сіз оларды өз жұмысыңызда пайдаланасыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ахметова Г.К, Курамысова Ж.А «Қызықты қазақ тілі» (Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін криотерапия элементтері арқылы үйрету) Оқу әдістемелік құралы Ақтөбе қаласы 2020жыл

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.